

الشمس
الحرمان
الحرمان

سرشناسه:	اسکندریلو، محمدجواد، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور:	اعجاز قرآن و مصونیت از تحریف (علوم قرآن ۲) مقطع کارشناسی / محمدجواد اسکندریلو.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۳۲ق. = ۱۳۹۰.
مرجع تولید:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ
مشخصات ظاهری:	۳۱۲ص.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۲۹-۶
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	چاپ دوم: فیبا (۱۳۹۶)
یادداشت:	چاپ سوم: فیبا (۱۳۹۷)
یادداشت:	چاپ چهارم: فیبا (۱۳۹۸)
موضوع:	قرآن -- اعجاز، قرآن -- علوم قرآنی
موضوع:	قرآن -- بررسی و شناخت
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
رده بندی کنگره:	۱۳۹۰ الف ۴۷ الف / BP ۸۶
رده بندی دیویی:	۲۹۷ / ۱۵۸
شماره کتابشناسی ملی:	۲۱۷۲۹۰۳

اعجاز قرآن و مصونیت از تحریف

محمد جواد اسکندرلو

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

اعجاز قرآن و مصونیت از تحریف

نویسنده: محمد جواد اسکندرلو

چاپ چهارم: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۱ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۴۹۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
تلفن: ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵ / (داخلی ۱۰۵) / تلفکس: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴
◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶

📧 pub_almustafa

🛒 <http://buy-pub.miu.ac.ir>

✉ miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی

● ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی

● مدیر انتشارات: سید اباذر هاشمی هریکندی

● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری

● ناظر فنی: علی عبادی فرد

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت

فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

سخن ناشر

کتاب آموزشی باید دارای متنی پویا و متناسب با دگرگونی‌هایی باشد که در ساختار دانش و رشته‌های علمی پدید می‌آید. تحولات اجتماعی، نیازهای نوظهور فراگیران و مقتضیات جدید دانش، اطلاعات، مهارت‌ها، گرایش‌ها و ارزش‌های نوینی را فرا می‌خواند که پاسخ‌گویی به آنها، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت نیروهای متخصص را ضروری می‌نماید. گسترش فرهنگ‌های سلطه‌گر جهانی و جهانی شدن فرهنگ، در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، مشکلات و نیازهای نوظهوری را پیش‌رو گذارده است که رویارویی منطقی با آنها، در پرتو آراستن افراد به اندیشه‌های بارور، ارزش‌های متعالی و رفتارهای منطقی‌ای امکان‌پذیر است. این مهم در قالب موقعیت‌های رسمی آموزشگاهی و با ایجاد رشته‌ها و متون جدید، گسترش دامنه آموزش‌ها و مهارت‌ها و تربیت سازمان‌یافته صورت می‌گیرد.

بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی استوار، قاعده‌مند و تجربه‌پذیر است که در آن برنامه‌های آموزشی، متن‌های درسی و استادان، ارکان اصلی به شمار می‌آیند؛ همچنین استواری برنامه آموزشی به هماهنگی آن با نیاز زمان، استعداد علم‌آموزان و امکانات موجود، وابسته است؛ چنان‌که اتقان متن‌های درسی به ارائه تازه‌ترین دست‌آوردهای علم در قالب شیوه‌ها و فن‌آوری‌های آموزشی نوظهور است.

بازنگری متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها به حفظ نشاط علمی مراکز آموزشی کمک می‌رساند.

فهرست

۱۹.....	پیشگفتار.....
۲۰.....	سخنی با دانش پژوهان عزیز.....
۲۱.....	سخنی با اساتید محترم.....

بخش اول: اعجاز قرآن

۲۵.....	۱. کلیات.....
۲۵.....	تعریف اعجاز قرآن.....
۲۵.....	اهمیت و جایگاه اعجاز قرآن.....
۲۶.....	الف) اعجاز قرآن و وجود خداوند.....
۲۶.....	ب) اعجاز قرآن و نبوت پیامبر اکرم ﷺ.....
۲۶.....	ج) اعجاز قرآن و عدم تحریف آن.....
۲۶.....	د) اعجاز قرآن و معارف آن.....
۲۷.....	کتاب‌شناسی اعجاز قرآن.....
۲۸.....	آثار پیشینیان درباره اعجاز قرآن.....
۳۰.....	چکیده.....
۳۱.....	پرسش.....
۳۲.....	منابع مطالعه و پژوهش.....
۳۳.....	۲. تعاریف و مفاهیم.....
۳۳.....	مقدمه.....
۳۳.....	تاریخچه کاربرد واژه معجزه و اعجاز.....
۳۴.....	اعجاز در لغت.....
۳۵.....	کاربرد قرآنی اعجاز.....
۳۶.....	اعجاز در اصطلاح.....

۳۷	شرایط و ویژگی های اعجاز.....
۳۸	برترین معجزه.....
۳۸	ویژگی های دیگر قرآن.....
۳۹	چکیده.....
۴۰	پرسش.....
۴۰	منابع مطالعه و پژوهش.....
۴۱	۳. تحدی قرآن.....
۴۱	تحدی در لغت.....
۴۱	تحدی در اصطلاح.....
۴۲	آیات تحدی و سیر نزول آنها.....
۴۲	الف) تحدی در مکه.....
۴۳	ب) تحدی در مدینه.....
۴۵	تحدی در برتری سخن.....
۴۶	جاودانگی تحدی قرآن در کنار اعجاز.....
۴۶	نقد نظریه بنت الشاطی.....
۴۷	چکیده.....
۴۸	پرسش.....
۴۸	منابع مطالعه و پژوهش.....
۴۹	۴. اعجاز قرآن از نگاه معصومین <small>علیهم السلام</small>.....
۴۹	مقدمه.....
۴۹	پیامبر اعظم <small>صلی الله علیه و آله</small> و قرآن.....
۵۰	اعجاز قرآن از منظر علی <small>علیه السلام</small>
۵۲	قرآن از منظر حضرت زهرا <small>علیها السلام</small>
۵۳	قرآن از منظر امام حسن مجتبی <small>علیه السلام</small>
۵۳	امام حسین <small>علیه السلام</small> و قرآن.....
۵۴	امام سجاد <small>علیه السلام</small>
۵۵	امام باقر <small>علیه السلام</small>
۵۵	امام صادق <small>علیه السلام</small>
۵۶	امام کاظم <small>علیه السلام</small>
۵۶	امام رضا <small>علیه السلام</small>
۵۷	امام جواد <small>علیه السلام</small>
۵۷	امام هادی <small>علیه السلام</small>
۵۷	امام عسکری <small>علیه السلام</small>

۵۸ امام عصر <small>علیه السلام</small>
۵۸ چکیده
۵۹ پرسش
۶۰ منابع مطالعه و پژوهش
۶۱ ۵. اذعان مشرکان نسبت به اعجاز قرآن
۶۱ مقدمه
۶۱ ۱. ولید بن مغیره
۶۳ ۲. طفیل بن عمروالدوسی
۶۴ ۳. نضر بن حارث
۶۵ ۴. عتبه بن ربیع
۶۶ ۵. انیس بن جناده
۶۷ چکیده
۶۷ پرسش
۶۸ منابع مطالعه و پژوهش
۶۹ ۶. اعجاز قرآن از نگاه دانشمندان شیعه
۶۹ مقدمه
۶۹ ۱. شیخ مفید
۷۰ ۲. شیخ طوسی
۷۱ ۳. محمدباقر مجلسی
۷۳ ۴. علامه بلاغی
۷۳ ۵. علامه طباطبائی <small>علیه السلام</small>
۷۵ ۶. آیه الله خوئی <small>علیه السلام</small>
۷۶ ۷. امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۷۷ چکیده
۷۸ پرسش
۷۸ منابع مطالعه و پژوهش
۷۹ ۷. اعجاز قرآن از نگاه علمای اهل سنت
۷۹ ۱. خطابی
۸۰ ۲. باقلانی
۸۰ ۳. جرجانی
۸۱ ۴. فخر رازی
۸۲ ۵. زرکشی
۸۳ ۶. سیوطی

۸۴	۷. رافعی.....
۸۵	چکیده.....
۸۶	پرسش.....
۸۶	منابع مطالعه و پژوهش.....
۸۷	۸. وجوه اعجاز قرآن (شخصیت پیامبر ﷺ).....
۸۷	مقدمه.....
۸۹	ویژگی امی بودن پیامبر.....
۹۲	امی بودن پیامبر از منظر روایات.....
۹۳	نقد و بررسی.....
۹۳	جریان حدیثیه.....
۹۶	چکیده.....
۹۶	پرسش.....
۹۷	منابع مطالعه و پژوهش.....
۹۹	۹. وجوه اعجاز قرآن (اعجاز بیانی).....
۹۹	مقدمه.....
۹۹	ابعاد اعجاز بیانی قرآن.....
۱۰۰	مهم‌ترین بخش‌های اعجاز بیانی.....
۱۰۱	الف) گزینش کلمات.....
۱۰۲	ب) سبک و شیوه بیان.....
۱۰۳	ج) نظم آهنگ قرآن.....
۱۰۵	د) وحدت موضوعی (تناسب معنوی آیات).....
۱۰۷	هـ) نکته‌ها و ظرافت‌ها.....
۱۰۸	چکیده.....
۱۰۹	پرسش.....
۱۰۹	منابع مطالعه و پژوهش.....
۱۱۱	۱۰. وجوه اعجاز قرآن (معارف عالی).....
۱۱۱	مقدمه.....
۱۱۲	معارف.....
۱۱۴	قداست مقام انبیاء ﷺ.....
۱۱۴	احکام.....
۱۱۶	جامعیت احکام اسلامی.....
۱۱۸	چکیده.....
۱۱۹	پرسش.....

۱۱۹.....	منابع مطالعه و پژوهش
۱۲۱.....	۱۱. وجوه اعجاز قرآن (خبرهای غیبی)
۱۲۱.....	مقدمه
۱۲۳.....	۱. خبر پیروزی رومیان بر ایرانیان
۱۲۳.....	شان نزول
۱۲۴.....	۲. خبر پیروزی مسلمانان در جنگ بدر
۱۲۵.....	۳. وعده بازگشت پیروزمندان به مکه
۱۲۶.....	۴. وعده‌ی حفاظت از قرآن
۱۲۶.....	۵. پیروزی دین اسلام بر دیگر ادیان
۱۲۸.....	چکیده
۱۲۸.....	پرسش
۱۲۹.....	منابع مطالعه و پژوهش
۱۳۱.....	۱۲. وجوه اعجاز قرآن (هماهنگی و عدم وجود اختلاف)
۱۳۳.....	موجبات اختلاف
۱۳۷.....	چکیده
۱۳۷.....	پرسش
۱۳۸.....	منابع مطالعه و پژوهش
۱۳۹.....	۱۳. وجوه اعجاز قرآن (اعجاز علمی)
۱۴۰.....	نمونه‌هایی از اشارات علمی در قرآن
۱۴۰.....	۱. رتق و فتق امور آسمانها و زمین
۱۴۱.....	۲. نقش کوه‌ها در استواری زمین
۱۴۲.....	۳. دشواری تنفس با افزایش ارتفاع
۱۴۴.....	۴. آب؛ منشأ حیات
۱۴۵.....	۵. پوشش هوایی حافظ زمین
۱۴۶.....	چکیده
۱۴۷.....	پرسش
۱۴۷.....	منابع مطالعه و پژوهش
۱۴۹.....	۱۴. وجوه اعجاز قرآن (نظریه صرفه)
۱۴۹.....	مقدمه
۱۴۹.....	دلیل قرآنی قائلین به «صرفه»
۱۵۰.....	تفسیرهای سه‌گانه در تبیین دیدگاه «صرفه»
۱۵۱.....	«صرفه» از نگاه ابن حزم
۱۵۲.....	نقد رأی ابن حزم

۱۵۲	دیدگاه سید مرتضی
۱۵۲	نقد رأی سید مرتضی
۱۵۳	دلایل مخالفان دیدگاه «صرفه»
۱۵۳	زملکانی
۱۵۳	تفتازانی
۱۵۴	شهرستانی
۱۵۴	قاضی ابوبکر
۱۵۵	چکیده
۱۵۶	پرسش
۱۵۶	منابع مطالعه و پژوهش
۱۵۷	۱۵. معارضان اعجاز قرآن
۱۵۷	مقدمه
۱۵۷	۱. مسیلمه کذاب
۱۵۹	۲. عبدالله بن مقفع
۱۶۱	۳. سجاح بنت حارث تمیمیه
۱۶۱	۴. ابو العلاء معری
۱۶۲	۵. ابوالطیب متنبی
۱۶۲	تحلیل
۱۶۳	چکیده
۱۶۴	پرسش
۱۶۴	منابع مطالعه و پژوهش

بخش دوم: صیانت قرآن از تحریف

۱۶۷	۱. کلیات
۱۶۷	مقدمه
۱۶۸	منشأ پیدایش شبهه تحریف
۱۷۰	کتاب‌شناسی تحریف
۱۷۱	کتاب‌شناسی خاص تحریف
۱۷۲	چکیده
۱۷۳	پرسش
۱۷۴	منابع مطالعه و پژوهش
۱۷۵	۲. تعاریف و مفاهیم
۱۷۵	تحریف در لغت

۱۷۷	تحریف در اصطلاح
۱۷۸	اقسام تحریف
۱۸۰	نکته اوّل
۱۸۰	نکته دوّم
۱۸۱	چکیده
۱۸۲	پرسش
۱۸۲	منابع مطالعه و پژوهش
۱۸۳	۳. دیدگاه عالمان شیعه
۱۸۳	مقدمه
۱۸۴	شیخ صدوق
۱۸۵	شیخ مفید
۱۸۵	شیخ طوسی
۱۸۶	علّامه طبرسی
۱۸۶	علّامه حلّی <small>رحمته الله</small>
۱۸۷	محقّق اردبیلی
۱۸۷	سید بن طاووس
۱۸۷	شیخ بهائی
۱۸۸	ملاّ محسن فیض کاشانی
۱۸۸	شیخ الفهّاء کاشف الغطاء
۱۸۹	محقّق تبریزی
۱۹۰	علّامه طباطبائی
۱۹۰	آیه الله خوئی
۱۹۱	امام خمینی
۱۹۲	چکیده
۱۹۲	پرسش
۱۹۳	منابع مطالعه و پژوهش
۱۹۵	۴. دیدگاه عالمان سنّی درباره مسئله تحریف
۱۹۵	مقدمه
۱۹۵	ابوالحسن اشعری
۱۹۶	عبدالله درّاز (معاصر)
۱۹۶	محمد مدنی (معاصر)
۱۹۷	تیجانی سماوی (معاصر)
۱۹۸	رحمت الله هندی

۱۹۹	تهمت‌های ناروا.....
۲۰۱	چکیده.....
۲۰۲	پرسش.....
۲۰۳	منابع مطالعه و پژوهش.....
۲۰۵	۵. ادله نفی تحریف (دلایل عقلی).....
۲۰۵	مقدمه.....
۲۰۵	حکم بدیهی عقل.....
۲۰۸	دلیل تواتر (ضرورت تواتر متن قرآن).....
۲۰۹	ناسازگاری تحریف با اعجاز قرآن.....
۲۱۱	شبهه.....
۲۱۱	پاسخ شبهه‌ی مذکور.....
۲۱۲	چکیده.....
۲۱۳	پرسش.....
۲۱۳	منابع مطالعه و پژوهش.....
۲۱۵	۶. ادله نفی تحریف (دلایل قرآنی).....
۲۱۵	مقدمه.....
۲۱۵	آیه تحفیظ (حفظ، ذکر).....
۲۱۷	اشکال اول.....
۲۱۷	اشکال دوّم.....
۲۱۸	آیه نفی باطل.....
۲۱۹	اشکال.....
۲۱۹	آیات تنزیه کننده قرآن از ریب و تردید.....
۲۲۱	چکیده.....
۲۲۲	پرسش.....
۲۲۲	منابع مطالعه و پژوهش.....
۲۲۳	۷. ادله نفی تحریف (دلایل روایی).....
۲۲۳	مقدمه.....
۲۲۳	۱. روایت امام باقر <small>علیه السلام</small>
۲۲۴	۲. روایت امام صادق <small>علیه السلام</small>
۲۲۴	۳. ترتیب مصحف در زمان ظهور حضرت مهدی <small>علیه السلام</small>
۲۲۵	۴. روایات عرض بر قرآن.....
۲۲۷	۵. حدیث ثقلین.....
۲۲۸	۶. روایات دال بر کامل بودن سوره‌ها.....

۲۲۸	۷. روایاتی که از «شأن نزول» تعبیر به «تنزیل» کرده‌اند.....
۲۲۹	چکیده.....
۲۳۰	پرسش.....
۲۳۱	منابع مطالعه و پژوهش.....
۲۳۳	۸. مستشرقان و مسئله تحریف.....
۲۳۳	مقدمه.....
۲۳۴	ادعای بلاشر، مبنی بر عدم ثبت آیات مکی در قرآن.....
۲۳۴	الف) عدم آگاهی پیامبر ﷺ از رسالتش.....
۲۳۵	ب) فقدان امکانات مادی.....
۲۳۵	نقد دیدگاه بلاشر.....
۲۳۶	ادعای «کازانوف»؛ مبنی بر افزایش دو آیه در «قرآن» توسط ابوبکر.....
۲۳۷	نقد.....
۲۳۷	اتهام «بول» (Buhl) به شیعیان، درباره اعتقاد به تحریف.....
۲۳۸	نقد.....
۲۳۸	جنجال گلدزیهر.....
۲۳۹	نقد.....
۲۳۹	نقد.....
۲۴۰	چکیده.....
۲۴۱	پرسش.....
۲۴۲	منابع مطالعه و پژوهش.....
۲۴۳	۹. تحریف در عهدین.....
۲۴۳	مقدمه.....
۲۴۳	کتاب «عهدین» از نگاه محدث نوری.....
۲۴۳	نقد.....
۲۴۴	تحریف در نحوه گویش.....
۲۴۵	نگاهی گذرا به تاریخ عهدین.....
۲۴۶	اشکال.....
۲۴۶	پاسخ.....
۲۴۷	همگونی رویدادها در گذشته و حال.....
۲۴۹	چکیده.....
۲۵۰	پرسش.....
۲۵۱	منابع مطالعه و پژوهش.....
۲۵۳	۱۰. تحریف نزد «حشویه» (۱).....
۲۵۳	مقدمه.....

- ۲۵۳..... ۱. آیه «رجم».....
- ۲۵۴..... نقد.....
- ۲۵۴..... ۲. آیه رغبت (اعراض).....
- ۲۵۵..... تحلیل.....
- ۲۵۵..... ۳. آیه فراش.....
- ۲۵۵..... ۴. آیه جهاد.....
- ۲۵۶..... ۵. اشتغال قرآن بر یک میلیون و بیست و هفت هزار حرف!.....
- ۲۵۶..... نقد.....
- ۲۵۶..... ۶. افزایش در مصحف عایشه.....
- ۲۵۷..... نقد.....
- ۲۵۷..... ۷. کاسته شدن دو آیه از سوره بینه!.....
- ۲۵۷..... نقد.....
- ۲۵۸..... ۸. حذف دو آیه از مصحف.....
- ۲۵۸..... نقد.....
- ۲۵۸..... ۹. سوره احزاب، بزرگ‌تر از سوره بقره!.....
- ۲۵۹..... نقد.....
- ۲۵۹..... ۱۰. سوره‌ای به اندازه سوره «برائت» و سوره‌ای دیگر، همانند «مسیحات».....
- ۲۶۰..... نقد.....
- ۲۶۰..... چکیده.....
- ۲۶۱..... پرسش.....
- ۲۶۲..... منابع مطالعه و پژوهش.....
- ۲۶۳..... ۱۱. تحریف نزد حشویه (۲).....
- ۲۶۳..... ۱۱. از بین رفتن «قرآن» با کشته شدن حاملان آن.....
- ۲۶۳..... نقد.....
- ۲۶۴..... ۱۲. حذف دو سوره «خلع» و «حقد» از مصاحفی غیر مصحف اُبی.....
- ۲۶۴..... نقد.....
- ۲۶۴..... ۱۳. اجتهاد نابجا.....
- ۲۶۵..... نقد.....
- ۲۶۵..... نقد.....
- ۲۶۶..... ۱۴. تبدیل یک حرف.....
- ۲۶۶..... تحلیل.....
- ۲۶۶..... ۱۵. افزودن یک «کلمه».....
- ۲۶۶..... نقد.....
- ۲۶۷..... ۱۶. چهار کلمه نادرست!.....

۲۷۱	چکیده
۲۷۱	پرسش
۲۷۲	منابع مطالعه و پژوهش
۲۷۳	۱۲. تحریف نزد اخباری‌ها (۱)
۲۷۳	مقدمه
۲۷۴	نقد
۲۷۵	نقد
۲۷۷	بررسی
۲۷۸	بررسی
۲۷۸	بررسی
۲۷۹	بررسی
۲۸۱	بررسی
۲۸۲	چکیده
۲۸۳	پرسش
۲۸۳	منابع مطالعه و پژوهش
۲۸۵	۱۳. تحریف نزد اخباری‌ها (۲)
۲۸۵	مقدمه
۲۸۶	۱. روایات تفسیری
۲۸۷	۲. روایات مربوط به تحریف معنوی
۲۸۸	۳. روایات حاکی از افتادگی برخی آیات
۲۸۸	۴. روایات مربوط به ظهور حضرت حجت <small>عجل الله فرجه</small> و آوردن «قرآن» جدید، برخلاف «قرآن» موجود
۲۸۹	۵. روایات بیانگر فضایل اهل بیت <small>علیهم السلام</small> در قرآن
۲۹۱	چکیده
۲۹۲	پرسش
۲۹۳	منابع مطالعه و پژوهش
۲۹۵	۱۴. مهم‌ترین منابع قائلان به تحریف (۱)
۲۹۵	مقدمه
۲۹۵	۱. رساله‌ای ناشناس
۲۹۶	۲. کتاب «سقیفه» سلیم بن قیس هلالی
۲۹۷	۳. کتاب «القرانات» احمد بن محمد سیاری
۲۹۷	۴. تفسیر ابوالجارود زیاد بن منذر مرحوب
۲۹۸	۵. تفسیر منسوب به علی بن ابراهیم قمی
۲۹۹	۶. کتاب «استغاثه» علی بن احمد کوفی

۲۹۹ کتاب احتجاج طبرسی
۳۰۰ چکیده
۳۰۱ پرسش
۳۰۲ منابع مطالعه و پژوهش
۳۰۳ ۱۵. بررسی مهم ترین منابع قائلان به تحریف (۲)
۳۰۳ مقدمه
۳۰۳ ۸. تفسیر منسوب به امام عسگری <small>علیه السلام</small>
۳۰۴ ۹. تفاسیر مقطوع الاسناد
۳۰۷ ۱۰. کتاب الفرقان
۳۰۸ نقد
۳۰۸ چکیده
۳۰۹ پرسش
۳۰۹ منابع مطالعه و پژوهش
۳۱۱ کتابنامه
۳۱۱ الف) منابع اصلی
۳۱۱ ب) منابع فرعی (مهم ترین منابع فرعی)